

ФАКТОРИ, ЯКІ ВИЗНАЧАЮТЬ ВПЛИВ АГРАРНОГО СЕКТОРА НА ЕКОНОМІЧНУ БЕЗПЕКУ ДЕРЖАВИ

Міненко С.І., доктор філософії з менеджменту, доцент,
Державний біотехнологічний університет, м. Харків, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3033-1911>

Приходько М.Ж., здобувач третього (освітньо-наукового) рівня ВО,
Державний біотехнологічний університет, м. Харків, Україна

В сучасному світі аграрний сектор є одним із найбільш складних та змінюваних галузей економіки. Забезпечення безпеки аграрних підприємств стає надзвичайно важливим завданням в умовах постійних змін, які відбуваються як на місцевому, так і на міжнародному рівні. Інтеграція правових механізмів у системи управління безпекою виявляється ключовим аспектом забезпечення стійкості та успішного функціонування аграрного сектору.

Наразі висловлюється думка про необхідність уточнення основних напрямів державної політики з метою підвищення рівня економічної безпеки України. Це включає в себе розроблення та впровадження ключових механізмів для практичної реалізації цієї політики. Також необхідно уточнити перелік загроз і факторів, які впливають на економічну безпеку країни, а також вдосконалити систему критеріїв і параметрів для оцінювання поточного стану національної економіки згідно з вимогами економічної безпеки України [1].

Проблема забезпечення належного рівня економічної безпеки держави є складною і вимагає комплексного підходу. Вирішення цієї проблеми потребує впровадження системних інструментів, спрямованих на посилення економічної безпеки в довгостроковій перспективі. Для більш глибокого розуміння особливостей забезпечення економічної безпеки держави важливим є визначення основних детермінант, які впливають на її стан у сфері аграрного сектору економіки.

Детермінанти – це сукупність факторів, які визначають рух процесів і призводять до змін рівня економічної безпеки держави. Вони також формують механізми запобігання та протидії як внутрішнім, так і зовнішнім загрозам. Вивчення впливу цих детермінант на економічну безпеку держави є важливим з точки зору розробки стратегій підвищення економічного розвитку та захисту національних інтересів.

Фактори впливу можуть змінювати стан економічної безпеки держави як у позитивному, так і у негативному напрямку, проявляючи себе у вигляді потенційних загроз. Важливо враховувати, що підвищення економічної безпеки окремих суб'єктів господарювання в країні сприяє збільшенню економічної стійкості регіонів, галузей та промислових секторів, що в кінцевому підсумку впливає на економічну безпеку всієї держави.

Оскільки розвиток аграрного сектора залежить від різноманітних чинників, перед вивченням його впливу на економічну безпеку держави важливо врахувати цей контекст. Ключовим аспектом створення ефективного механізму розвитку національного аграрного сектора та формування в ньому технологічно продуктивного, екологічно безпечного та високопродуктивного виробничого потенціалу є значне поліпшення взаємозв'язків між сільським господарством як специфічною галуззю економіки та промисловістю. Остання надає аграрному сектору необхідні засоби та обладнання, а також здійснює переробку сільськогосподарської сировини [3].

Дослідження, проведені у галузі вивчення факторів, які впливають на розвиток аграрного сектора економіки, свідчать про те, що всі підходи мають свої недоліки, такі як відсутність комплексного розуміння проблеми та складність застосування для обґрунтування соціального й економічного змісту цього типу економічної діяльності. Всі ці чинники у комплексі призводять до змін у розвитку аграрного сектора та його трансформації як системи, а також визначають дії керуючих і керованих суб'єктів. Ці зміни часто пов'язані з інституційно-організаційними аспектами, які впливають на соціально-економічний розвиток аграрного сектора. З урахуванням цього, розвиток аграрного сектора економіки забезпечить належний рівень продовольчої безпеки держави, зміцнить зовнішньоекономічну безпеку, підсилить механізми захисту національних інтересів, та гарантуватиме соціально-економічну та політичну стабільність у суспільстві, що сприятиме сталому розвитку держави.

Економічна безпека держави в значній мірі залежить від незавадних умов функціонування різних секторів і галузей економіки, які визначають параметри макроекономічної стійкості. Функціонування та розвиток аграрного сектора суттєво впливає на макроекономічну стійкість, перш за все, через сприяння економічному зростанню держави та зміцнення конкурентоспроможності ключових галузей економіки. Крім того, вітчизняний аграрний сектор вважається однією з важливих складових національної економіки. Останнім часом

аграрний сектор активно внесе свій вклад у формування таких макроекономічних показників, як валовий внутрішній продукт (ВВП), валова додана вартість та капітальні інвестиції у всі галузі економіки.

Обсяг виробництва сільськогосподарської продукції та рівень її прибутковості мають значний вплив на виробничу стабільність держави. Аграрний сектор є важливим каталізатором розвитку суспільного виробництва. За даними американських дослідників, кожен відсоток додаткового обсягу продукції, виробленої в аграрному секторі, сприяє зростанню виробництва в галузях промислової інфраструктури на 2,5 %, в переробній промисловості на 1,4 %, у секторі транспортних послуг на 0,33 % і в сфері торгівлі на 2,7 % [2].

З метою забезпечення виробничої стійкості, доцільним є перехід до ресурсозберігаючих технологій та виробництва органічної (екологічно чистої) продукції у сільському господарстві. У сучасних умовах, збереження ресурсів стає стратегічним напрямом ефективного землеробства, що має стати основою стратегії та тактики діяльності сільськогосподарських підприємств і державної аграрної політики. Це відкрисе можливості для вирішення зростаючих потреб у споживанні та використанні аграрної продукції, проведення техніко-технологічного оновлення сільського господарства, збереження природного потенціалу держави та стимулювання відродження її економіки.

Зниження ресурсозалежності, скорочення собівартості виробництва та збільшення валового збору відіграють важливу роль у підвищенні виробничої стійкості держави, особливо у рослинництві. Ці заходи сприятимуть збереженню і відновленню ґрунтового та природного середовища, створюючи сприятливі умови для розвитку ресурсозберігаючого сільськогосподарського виробництва.

Стан зовнішньоекономічної безпеки держави в значній мірі визначається раціональним використанням експортного потенціалу аграрного сектора економіки. Для всебічного сприяння розвитку українського аграрного сектора, закріплення позицій на світових аграрних ринках та виходу на нові ринки, була розроблена Стратегія розвитку експорту продукції сільського господарства, харчової та переробної промисловості України до 2026 року. Важливим у цьому процесі є неухильне дотримання вимог щодо забезпечення продовольчої безпеки країни [4]. Розроблена стратегія націлена на досягнення ряду цілей, зокрема: розширення асортименту експортних товарів, ринків збуту та суб'єктів експорту. Досягнення таких стратегічних цілей, як збільшення кількості малих та середніх експортерських підприємств до 30 % від загальної кількості українських

компаній, які експортують продукцію сільського господарства, харчову та переробну промисловість, є також однією з ключових стратегічних цілей до 2026 року. Поточні тенденції свідчать про те, що максимальне використання експортного потенціалу аграрного сектора не лише сприятиме зміцненню зовнішньоекономічної стійкості держави, але й сприятиме стабілізації економічного зростання, створюючи сприятливі умови для розвитку інших галузей національної економіки.

Особливу увагу варто приділити екологічним аспектам аграрного сектора економіки, які мають суттєвий вплив на економічну безпеку держави. Постійний антропогенний вплив на навколишнє природне середовище, який випливає з сільського господарства, робить актуальним завдання екологізації аграрного виробництва. Це сприятиме зменшенню негативного впливу на довкілля та відновленню якісних характеристик природного середовища через його самовідновлення. Таким чином, екологізація аграрного виробництва, раціональне використання природних ресурсів і збалансоване природокористування є ключовими факторами, що сприяють посиленню екологічної безпеки держави.

Не менш важливе значення для виробничої безпеки має виробництво екологічно чистої продукції аграрного сектора. Органічне виробництво, яке характеризується економічним зростанням, захистом навколишнього середовища, якістю та безпекою харчових продуктів, а також запобіганням змінам клімату і соціальною справедливістю, є прогресивним та перспективним напрямком розвитку аграрного сектора. Органічне виробництво, базуючись на принципах сталості та використання методів без застосування шкідливих для довкілля мінеральних добрив і пестицидів, сприяє покращенню екологічної ситуації та забезпеченню сталого розвитку аграрного сектора економіки.

Отже, проведення комплексної діагностики детермінант впливу аграрного сектора на економічну безпеку держави розкриває, що початкові умови для її забезпечення не обмежуються лише негативними впливами та дисбалансами. Натомість, вони відкривають можливості для використання природно-ресурсного потенціалу та створення ефективного інструментарію системи забезпечення економічної безпеки. Цей процес вимагає подальшого поглиблення аналітичних процедур з метою розробки механізмів для підвищення ефективності реалізації державної аграрної політики, спрямованої на зміцнення економічної безпеки держави.

Література:

1. Мельник В.І. Фактори, які впливають на якість забезпечення економічної безпеки держави. *Юридична наука*. 2015. № 7. С. 83-89. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/jnn_2015_7_12

2. Оверчук А. Продовольственная система США. *Международный сельскохозяйственный журнал*. 2001. № 5. С. 8-15.

3. Ситник В.П. Формування і реалізація державної політики розвитку матеріально-технічної бази АПК в Україні. *Економіка АПК*. 2006. № 2. С. 19-29.

4. Промисловість України у 2011-2015 роках: статистичний збірник / за ред. І.С. Петренко; Держ. ком. статистики України. Київ: вид-во Держ. стат. України, 2016. 379 с.

ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗБУДОВИ ПОСТКРИЗОВОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ЯК ІНДУСТРІАЛЬНО-ІННОВАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ

Мороз О.С., кандидат економічних наук, доцент,
Інженерний навчально-наукового інституту ім. Ю.М. Потебні
Запорізького Національного Університету, м. Запоріжжя, Україна
ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0001-7336-8023>

Актуальність дослідження проблем, пов'язаних з визначенням можливих напрямів формування економічної політики посткризового розвитку як країни в цілому, так і окремих її регіонів та окремих суб'єктів господарювання, зокрема, в сучасних умовах подолання Україною існуючих кризових явищ, в першу чергу пов'язаних з війною та її наслідками (економічними, соціальними, психоемоційними тощо) в умовах, коли суттєва економічна та політична підтримка Україні з боку країн-партнерів, що надавалась за часів війни, може значно зменшитися (а в деяких випадках навіть змінитися) після її завершення.

Враховуючи на те, що в основі економічного зростання, на думку Йозеф Шумпетер як одного з фундаторів підприємницького підходу до розбудови економічних відносин, лежить еволюційний процес постійного «творчого руйнування» та інновацій як певних науково-організаційних комбінацій виробничих факторів, які мотивовані підприємницьким духом [1], що було підтверджено практичним досвідом багатьох розвинутих країн, можна дійти до висновку, що саме інноваційний шлях відбудови зруйнованої економіки є найбільш перспективним як для окремих господарюючих суб'єктів, так і для економіки країни в цілому та її окремих регіонів, зокрема.